

DOI 10.36074/grail-of-science.10.05.2024.102

«АКРОВІРШ» І ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ У ДОСЛІДЖЕННІ АФЕКТИВНОГО СКЛАДНИКА ЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Гуляс Інеса Антонівна 

доктор психологічних наук, професор, професор кафедри психології
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Україна

Актуальність пропонованої наукової розвідки пов'язана з переорієнтацією сучасної освіти на європейські стандарти підготовки компетентного фахівця, яка безумовно передбачає формування етичної культури. У цьому зв'язку пріоритетною компетентністю, якою має володіти сучасний педагог, є етична. Вона відображає рівень його моральності та духовності, внутрішньої культури, здатності ухвалювати адекватні моральні рішення та вчиняти згідно з нормами педагогічної етики. Окреслений контекст уможливує визначення педагога у ставленні до своїх професійних обов'язків, і насамперед, до людей, з якими контактує у процесі діяльності. Тому етичний складник є домінуючим у формуванні професійної компетентності педагога як вищого рівня його фахової кваліфікації.

Мета – ознайомити з діагностичним потенціалом акровірша в контексті особливостей афективного складника етичної компетентності педагогів-першокурсників.

Етичну компетентність сучасного педагога розглядають як інтегративну якість особистості, що охоплює сукупність її особистісних характеристик і морально-етичних цінностей, які детермінують здійснення вибору певних моделей поведінки педагога за різних обставин і ситуацій його професійно-педагогічної діяльності.

Загалом, у дослідженні проблем етичної компетентності розглянуто: поняття та її складники (К. Гулей); особливості формування (К. Журба); специфіку етичної компетентності майбутнього вчителя початкової освіти (Л. Хоружа); підоснову реалізації гуманістичної парадигми освіти (Л. Хоружа).

На переконання Л. Хоружої [2], компонентами етичної компетентності є такі здатності педагога: усвідомлення гуманістичних цінностей і принципів педагогічної етики; розуміння морального змісту професії педагога, необхідності розвитку культурних інтересів і потреб; вміння розуміти емоції, почуття, потреби як власні, так і своїх вихованців, вирішувати конфлікти; втілення у професійній поведінці етично адекватного спілкування з суб'єктами освітнього процесу.

У руслі окресленої теми повідомлення серед зазначених вище складників особливої цікавості набуває емоційно-чуттєвий компонент, якому доволі значну

увагу в контексті педагогічної етики приділяв відомий український учений І. Зязюн [1]. Академік зазначав, що задля розвитку педагогічний талант потребує правильних гігієни, живлення, вправлення і правильної етики. Поживою для майстерності є все, що ушляхетнює і підносить людський дух, людську думку. Саме так впливають передусім етичні враження.

З метою діагностики афективного складника етичної компетентності педагогів-першокурсників і його компонентів застосовано техніку «акровірш» як своєрідний наратив [3].

Акровірш (від грецьк. *akros* – зовнішній, крайній, лат. *versus* – повтор, поворот) – поетичний твір, у якому початкові літери кожного віршового рядка, прочитані згори донизу, розкодовують слово або фразу, присвячену певній особі, події, проблемі тощо. Зародився в античну добу, побутував за часів еллінізму, Ренесансу, бароко, а також у період нової та сучасної літератури. В Україні відомий від XVI ст. (присвята-сентенція у латиномовній «Еклезії» Г. Чуя). Доволі значну частину акровіршів українських поетів доби бароко, серед яких найпомітнішим є Іван Величковський, опубліковано у збірниках «Київські поети XVII-XVIII ст.» (1982), «Українська література XVII ст.» (1987) тощо. У XIX ст. чимало оригінальних акровіршів написано Л. Глібовим.

У дослідженні взяли участь 50 студентів спеціальності «Початкова освіта» денної форми навчання Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Загалом, стимульне слово, яке окреслювало афективний складник етичної компетентності досліджуваних, стосувалось: «навчання» (12 %), емоційно-почуттєвої сфери, а саме: «радість», «переживання», «хвилювання», «спокій», «щастя», «захоплення», «любов» (72 %), особистісних рис – «турботливість», «дружелюбність», «старанність», «зібраність», «щирість», «взаємоповага», «милість», «чуйність», «привітність» (12 %), «адаптації» (4 %).

У форматі афективної сфери найбільш виражено поведінковий компонент опитаних – 75 %, який, відповідно представлено тим, щоб: «робити добро», «бути толерантним», «турбуватись за інших», «бути стійким», «створювати комфорт для інших», «радіти щодня», «думати про свої цілі, мрії», «дружити з іншими», «бути щирим до інших», «бути привітним», «таланти нові відкривати», «слідувати покликанню душі». Натомість емоційний («щаслива», «тривожність, що щось не вийде», «хороший настрій» тощо) і когнітивний («розум – це дорогоцінно», «а не потрібно себе недооцінювати», «мова – це все, що в нас є») – помітно менше (11 % і 14 % відповідно).

Отже, майбутні педагоги початкової освіти на етапі професійної підготовки у ЗВО керуються провідним положенням педагогічної етики – «твори добро»; у стосунках і спілкуванні дотримуються толерантності; своє етичне ставлення до інших виявляють у привітності, щирості, дружелюбності.

Список використаних джерел:

- [1] Педагогічна майстерність: Підручник / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.; За ред. І. А. Зязюна. К.: СПД. Богданова А. М., 2008. 376 с.
- [2] Хоружа Л. Л. Етична компетентність учителя як основа реалізації гуманістичної парадигми освіти. *Шлях освіти*. 2003. № 3. С. 27-33.
- [3] Шебанова В. І. Наративна психологія: навчально-методичні рекомендації. Херсон: ПП Вишемирський В. С., 2017. 106 с.